

Jaap Botma, voorzitter VTA:

‘Werken aan gezondere marktverhoudingen’

Naam:
Jaap Botma

Geboren:
Engwierum, 1953

Woonplaats:
Morra (FR)

Studie:
hbs Dokkum 1965-1970
heao Groningen 1970-1973

Carrière:
Rabobank Flevoland 1973-1978
akkerbouwer Oosternijkerk 1979-2010

Sinds 1 augustus staat de Fries Jaap Botma aan het roer van de Verenigde Telers Akkerbouw (VTA). De ex-pootgoedteler brengt veel bestuurlijke ervaring en een frisse boerenblik in. „Wil je blijven telen voor de vrije markt, dan zul je moeten werken aan gezondere marktverhoudingen.“

Dertig jaar lang teelde hij tegen de Friese waddenrust pootaardappelen, suikerbieten, granen en groenten. In 2010 verkocht Jaap Botma zijn akkerbouwbedrijf in Oosternijkerk, omdat zijn beide zoons voor een ander beroep kozen, en ging hij aan de slag als makelaar en taxateur. Dat doet hij vanuit zijn woonboerderij, dicht bij het terpdorp Morra (FR). Botma mag dan wel rustend boer zijn, het bestuurlijke werk rondom de agrarische sector blijft hem trekken. Eerder in zijn loopbaan zat Botma al in de besturen van onder andere Holland Crop, Cosun, HZPC, de Agrarische Bedrijfsverzorging en de Rabobank Noordoost-Friesland. Voor de Rabo is hij nog steeds actief. Sinds afgelopen zomer heeft hij ook een dag in de week gereserveerd voor het voorzitterschap van de Verenigde Telers Akkerbouw (VTA). Aan de hand van transacties van haar eigen leden stelt de VTA markt- en prijsinformatie samen voor consumptieaardappelen, uien, knolselderij, peen en graan.

Hoe komt een Friese pootgoedteler terecht bij een club die vooral bestaat uit consumptieaardappel telers in Midden- en Zuidwest-Nederland?

„In de tijd dat ik boer was, heb ik inderdaad nooit te maken gehad met de VTA. Maar ze kwamen bij mij terecht omdat ze iemand zochten met kennis van de sector en die niet actief boer meer is. Bovendien heb ik me in mijn bestuurswerk vaker bezig gehouden met de marktpositie van telers, onder andere voor

contracttelersvereniging Holland Crop. Dat was een belangrijke speler in akkerbouwmatig geteelde vollegrondsgroente hier in het gebied.“

Wat is uw persoonlijke drijfveer om voor de VTA aan de slag te gaan?

„Ik heb het altijd leuk gevonden om contacten te onderhouden tussen organisaties die verschillende belangen hebben. Je krijgt niet altijd je zin, maar als het lukt om zaken voor elkaar te krijgen, dan put ik daar veel voldoening uit.“

U heeft zich weer moeten verdiepen in de consumptieaardappelsector en heeft er met een frisse blik naar kunnen kijken. Wat viel u op?

„Ik keek op van de vele vaste verbanden die er zijn. Ik had daar vooraf geen precies beeld van. Natuurlijk wist ik wel dat de vrije handel steeds minder is geworden, maar dat er zoveel op contract vast ligt, dat verbaasde me. De marktwerking is dit jaar zo minimaal, dat we bij de start van het seizoen niet eens een prijs voor frietgeschikte aardappelen hebben kunnen vaststellen.“

Welk beeld heeft u van de VTA en wat gaat u doen?

„Ik heb tot dusver voornamelijk contact gehad met de bestuursleden. Wat ik geleerd heb, is dat de VTA een positiefkritische club is die iets probeert te bereiken, namelijk de maximaal haalbare prijs voor de teler. Daar wordt actief aan gewerkt. Mijn rol zal vooral bestaan uit regelwerk en het onderhouden van contacten. Op dit moment weet ik nog niet wat dat vooral zal zijn. Dat hangt van de leden af.“

U begint in een ronduit slechte markt voor consumptieaardappelen. Wordt er binnen de VTA gekeken naar de mogelijkheid om het aanbod te bundelen?

„We hebben daarover gesproken, maar pogingen in het verleden – denk aan SPA – hebben laten zien dat dat een lastige weg is. Een boer zal daarvoor zijn product uit handen moeten geven. VTA-leden zijn erg gesteld op hun individuele vrijheid en willen eigen baas blijven. Daar is natuurlijk niks mis mee, maar het betekent dat een club als VTA niet snel een positie zal innemen in de keten.“

Wat kan de VTA meer doen dan zorgen voor goede prijsinformatie?

„De VTA zit ook aan tafel bij afnemers om

bijvoorbeeld te praten over handelsvoorwaarden. Wij willen zorgen voor eerlijke spelregels, om een betere marktpositie voor de telers te bereiken. Ook willen we met z'n allen nadenken over het beter beheersbaar maken van de risico's, via instrumenten zoals de termijnmarkt. Het is begrijpelijk dat telers zekerheid zoeken in contracten, maar het gevolg is dat er – zeker in een jaar als dit – nauwelijks meer een vrije markt is.“

Ook de Brancheorganisatie Akkerbouw, de opvolger van het Productschap Akkerbouw, streeft een betere marktpositie van telers na. Trekt de VTA samen op?

„Ja, wij zitten aan tafel bij de gesprekken. We denken onder andere mee over een nieuw gemeenschappelijk internetplatform waar alle marktinformatie wordt gebundeld. Hoe ver die samenwerking gaat, is afwachten. Voor een vergaande samenwerking is het belangrijk dat iedereen meedoet en de kosten laag blijven.“

Over Agriprins, een initiatief vanuit LTO en het productschap, heeft de VTA zich nooit echt positief uitgelaten. Uw voorganger zei in dit blad: „Agriprins is niet in het belang van de teler.“ Deelt u die mening?

„Ja, zoals het nu is opgezet, denk ik dat het nadelig werkt voor de teler. Het vormt geen goede afspiegeling van de markt. De vier grote verwerkers voeden het systeem en de overige handel blijft grotendeels buiten beeld. Terwijl daar juist vaak een plusje op de prijs wordt gerealiseerd. Agriprins neigt daardoor naar een te laag prijspeil. Daarmee doet een teler zichzelf tekort.“

De noordelijke beurzen hebben hun noteringen voor frietgeschikt onderverdeeld in 'Nederland en omliggende landen' en 'overig'. Goes wilde daar niet aan meedoen, waarop afnemers en handel uit de noteringscommissie zijn gestapt. Wat zeggen die ontwikkelingen u?

„Het laat nog eens zien dat telers en afnemers verschillende belangen hebben. Dat is logisch en dat is ook niet erg. Ik vrees dat het experiment van de LNCN in het nadeel van de teler uitpakt. De veranderingen gaan onder het mom van meer transparantie, maar ik acht vooral de kans groot dat het een drukkend effect heeft op de telersprijs. Ik ben benieuwd naar de discussies die dat in onze wintervergaderingen ongetwijfeld gaat opleveren.“ ■